

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie
cie.vj@tweedekamer.nl

Leiden, 17 januari 2013

Betreft: advies met betrekking tot het wetsvoorstel adolescentenstrafrecht

Geachte leden van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie,

Op 16 december 2011 heeft de Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie het wetsvoorstel adolescentenstrafrecht ingediend. Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (hierna: het NJCM) meent dat dit wetsvoorstel op diverse punten in strijd is met internationale regelgeving, waaronder het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (hierna: het IVRK). Met dit wetsvoorstel lijkt de pedagogische grondslag van het jeugdstrafrecht te worden losgelaten. Hieronder wordt kort uiteengezet welke bezwaren het NJCM tegen dit wetsvoorstel heeft.

Plaatsing jeugdigen bij volwassenen

Allereerst heeft het wetsvoorstel tot gevolg dat jeugdigen van 16 of 17 jaar samen met volwassenen in detentie kunnen worden geplaatst. Artikel 37 van het IVRK biedt hiervoor slechts zeer beperkte ruimte, namelijk alleen indien dit in het belang van het kind wordt geacht, bijvoorbeeld wanneer de veiligheid van het kind in het geding zou zijn. Nederland heeft bij artikel 37 van het IVRK een voorbehoud gemaakt, waardoor op 16- en 17-jarigen het gewone strafrecht kan worden toegepast. Het voorbehoud spreekt alleen over een tijdelijke situatie waarin door een onverwacht groot aantal minderjarigen accommodatie in dezelfde faciliteiten tijdelijk onvermijdelijk wordt. Het voorbehoud bij artikel 37 van het IVRK heeft volgens het NJCM nooit de strekking en/of de bedoeling gehad de situatie te dekken als thans is voorgesteld.

Het NJCM wijst in dit kader tevens op de artikelen 10 en 24 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (hierna: het IVBPR). Artikel 10, tweede lid, onder b, en derde lid, laatste zin, van het IVBPR verbieden expliciet gezamenlijke detentie van minderjarigen en volwassenen. Nederland heeft indertijd alleen een voorbehoud gemaakt op basis van de stelling dat de ideeën over detentie onderhevig zijn aan verandering, maar het onderschreef wel expliciet de verplichting in het eerste lid dat iedere gedetineerde humanaan moet worden behandeld, met respect voor de menselijke waardigheid. Een belangrijke reden voor het scheiden van volwassen en minderjarige gedetineerden is het voorkomen van machtsmisbruik en geweld bij ongelijke machtsverhoudingen. Deze regel is niet zonder reden herhaald in een reeks documenten van de Verenigde Naties: de *Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners* (rules 8 en 85, tweede lidⁱ); de *Beijing Rules* (rules 13.4 en 26.3)ⁱⁱ en de *Havana Rules* (rule 29).ⁱⁱⁱ Zij past nog steeds in de huidige ideeën over implementatie van de verplichtingen onder artikel 10, eerste lid, van het IVBPR voor minderjarigen.

Het NJCM verzet zich tegen de in haar ogen onverantwoorde situatie waarbij minderjarigen bij meerderjarigen gedetineerd worden, vooral vanwege de kwetsbare positie van minderjarigen. Naar de mening van het NJCM valt tevens niet te verwachten dat plaatsing van jeugdigen bij volwassenen in detentie de recidive zal terugdringen, zoals het wetsvoorstel beoogt.

Duur van de detentie

Daarnaast staat het NJCM kritisch tegenover het voorstel om de duur van de jeugddetentie te verhogen van twee naar vier jaar. Het wetsvoorstel is op dit punt niet in overeenstemming met artikel 37 van het IVRK, waarin staat dat vrijheidsbeneming als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur dient te worden toegepast. De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming en Defence for Children hebben reeds

aangegeven dat er geen aanleiding bestaat voor deze maatregel, aangezien nu de hoogste straf van twee jaar jeugddetentie bijna nooit wordt opgelegd. Het NJCM deelt deze mening.

Minimumstraf

Ook het voorstel om de mogelijkheid om enkel een taakstraf op te leggen te beperken staat op gespannen voet met artikel 37 van het IVRK. Het pedagogisch karakter van het jeugdstrafrecht komt in de uitvoering van de taakstraf tot uiting. Tevens is deze straf in overeenstemming met het in het IVRK vastgelegde uitgangspunt dat vrijheidsbeneming een *ultimum remedium* dient te zijn. Bovendien wordt met dit voorstel aan rechters de vrijheid ontnomen om maatwerk te leveren, iets wat bij jeugdigen extra belangrijk is.

PIJ-maatregel

In het wetsvoorstel kan een PIJ-maatregel worden omgezet naar TBS om te voorkomen dat de veroordeelde nog gevaarlijk is wanneer de PIJ-maatregel eindigt. Dit voorstel staat op gespannen voet met artikel 37, onder a, en is in strijd met artikel 40 van het IVRK.

Artikel 37, onder a, van het IVRK verbiedt het opleggen van een levenslange gevangenisstraf zonder mogelijkheid van vrijlating aan personen jonger dan 18 jaar. Voor TBS geldt in tegenstelling tot de PIJ-maatregel geen maximale duur. TBS kan in de praktijk neerkomen op een levenslange vrijheidsbeneming.

Volgens de regering wordt het verdrag niet geschonden, aangezien de omzetting van een PIJ-maatregel naar TBS pas na het 18e levensjaar zal plaatsvinden. In het IVRK wordt echter bedoeld op de leeftijd van de jeugdige ten tijde van het plegen van het misdrijf. Het is in strijd met artikel 40 IVRK om aan een kind eerst een straf of maatregel op te leggen die toegespitst is op jeugdigen en deze na de achttiende verjaardag om te zetten in een straf of maatregel voor volwassenen. Dit druist in tegen de gedachte dat ieder kind dat verdacht, vervolgd of veroordeeld wordt van of voor een strafbaar feit recht heeft op een pedagogische behandeling, die rekening houdt met de leeftijd van het kind en die de herintegratie van het kind in de samenleving bevordert.

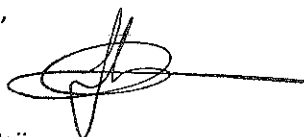
Het NJCM verzet zich ook tegen deze wijziging omdat voor de PIJ-maatregel, naast het misdrijfscriterium en het gevaarscriterium, het hulpverleningscriterium geldt. Dit houdt in dat de maatregel in het belang dient te zijn van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de verdachte. Dit criterium geldt niet bij TBS.

Reclassering

Ten slotte dient er volgens artikel 40 van het IVRK te worden gestreefd naar wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen. Het wetsvoorstel laat dit juist los en maakt het bijvoorbeeld mogelijk om ook jeugdigen door de Reclassering voor volwassenen te laten begeleiden. Volgens de regering zou de persoonlijkheid van de dader hier de aanleiding voor kunnen vormen. Het NJCM stelt echter dat de persoonlijkheid van de dader geen reden kan zijn om niet aan de verplichtingen uit het IVRK - die voor alle kinderen gelden - te voldoen. Als de regering van mening is dat de jeugdreclassering/jeugdzorg onvoldoende in staat is met de persoonlijkheden van bepaalde daders om te gaan, moet dit verbeterd worden. Het inzetten van de volwassenenreclassering is niet de juiste oplossing.

Het NJCM zou het zeer op prijs stellen als u ons advies zou willen meenemen bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer.

Hoogachtend,

Friedericka Haijer
Voorzitter NJCM

ⁱ *Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners*, aangenomen door het eerste VN-congres over de preventie van misdaad en de behandeling van overtreeders in 1955 en aangenomen door de VN Economische en Sociale Raad in 1977.

ⁱⁱ *United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice* ('Beijing Rules'), Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, resolutie 40/33, 29 november 1985.

ⁱⁱⁱ *United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty* ('Havana Rules'), Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, resolutie 45/613, 14 december 1990.